

Kennis is de belangrijkste voorwaarde voor duurzaamheid

Forum: Meningen lopen uiteen, maar de juiste boom op de juiste plaats blijft het sleutelwoord

Duurzaamheid is hét thema van 2009. In de agenda van het vakblad Boomzorg stonden alleen al in augustus en september acht congressen en symposia gepland rondom het thema duurzaamheid. Bedrijven en organisaties denken blijkbaar te kunnen scoren met dit belangrijke thema. Niet in het minst in verband met de ambities die de overheid heeft op het gebied van duurzaam inkopen. Boomzorg wil graag haar steentje bijdragen in de discussie en loopt met vertegenwoordigers van de boomkwekerij -annex groenvoorzieningsketen- langs de belangrijkste pijn- en discussiepunten.

Auteur: Hein van Iersel

Doel van het forum is om met alle vertegenwoordigers van de keten, dus van boomkweker en adviseur tot aan de opdrachtgever, te praten over de kansen en uitdagingen in de groene en duurzame openbare ruimte en van duurzaam inkopen. Auke Prinsen is hoofd Openbare Werken van de groenste stad van Europa. Omdat zijn gemeente het afgelopen jaar de Europese Entente Florale heeft gewonnen, krijgt hij als opdrachtgever het eerste spreekrecht. Prinsen schetst omslachtig het dilemma waarin de duurzaamheidsdiscussie, die feitelijk ook een kwaliteitsdiscussie is, zich bevindt. Enerzijds is het belangrijk dat de verschillende partijen in de branche elkaar vertrouwen, anderzijds ontbreekt bij opdrachtgevers vaak de praktische kennis om kwaliteit en duurzaamheid afdoende te toetsen. Prinsen vertelt een anekdote. Zijn gemeente had lang geleden een aantal koningslindes besteld die bij aankomst in Uden niet waren voorzien van de vereiste NAK-B labels. Nadat de betreffende kweker daarover gebeld was, kwam deze met een grote

Mercedes voorrijden met een kofferbak vol met labels. Dit voorbeeld heeft overduidelijk geen goed gedaan aan het vertrouwen dat Prinsen in de Nederlandse kwekers stelt. Anderzijds beseft Prinsen ook terdege dat het kennisniveau in de gemeentelijke organisaties keihard achteruit is gelopen.

Al met al is Prinsen voorstander van een gecertificeerd kwaliteitskeurmerk voor de boomkwekerij, waarin relevante aspecten van opkweek, soortechtheid, bedrijfsvoering, uitlevering en garantie zijn vastgelegd. Duurzaamheid speelt hierbij uiteraard ook een belangrijke rol. In de huidige situatie is één en ander beperkt controleerbaar voor de uiteindelijke afnemer: men is dus veelal afhankelijk van de blauwe ogen van de boomkweker in kwestie.

Wat betekent het dilemma tussen gebrek aan vertrouwen en gebrek aan kennis specifiek?

Auke Prinsen: "Voor het inkoopproces van ons groen hebben wij samen met Jan Mauritz een procedure opgesteld om de inkoopvoorwaarden

en de selectie van leveranciers scherper, maar vooral ook transparanter op papier te krijgen." Helga Van Leur: "Dus jullie hebben fors geïnvesteerd om je zaakjes op orde te krijgen?" Prinsen schetst een aantal zaken die zijn gemeente heeft ingevoerd om kwaliteit, en indirect dus ook duurzaamheid, te borgen: "Alleen directieleveranties in bestekken, aangescherpte leveringsvoorwaarden, koppeling van de groeiplaats op de kwekerij aan de uiteindelijke standplaats in de gemeente en de leveranties altijd koppelen aan uitgebreide boomkwekerijbezoeken." Volgens Prinsen zijn dit allemaal waardevolle instrumenten om kwaliteit en duurzaamheid te borgen. Om problemen te voorkomen in plaats van ze te bestrijden!

Is de gemiddelde groene ambtenaar wel voldoende toegerust om duurzaamheid af te dwingen?

De rest van het gezelschap is bijna stil na de uiteenzetting van Prinsen. Verhagen wil graag het sprookje, dat Prinsen schetst, doorbreken: "De

“Werken aan één gecertificeerd kwaliteitskeurmerk voor de boomkwekerij, waarin aspecten van opkweek, soortechtheid, bedrijfsvoering, uitlevering en garantie zijn vastgelegd”

gemiddelde groene ambtenaar heeft naar mijn mening geen sterke rug. En is daardoor niet goed in staat zich tegen een met meer normen en richtlijnen gewapende civiele ambtenaar teweer te stellen. Die rug kan overigens wel getraind worden!” Verhagen: “Civieltechnici zullen geen asfalt draaien of bestrating aanleggen als alles niet 100 procent volgens de normen is. Groene ambtenaren daarentegen planten even makkelijk een eik in een doorwortelbare ruimte van 1,5 x 1,5 meter, maar weten tegelijkertijd dit geen duurzame oplossing is.”

Ervaringsdeskundige Auke Prinsen is het daarmee eens, maar is het oneens met de houding van die ambtenaar. Calimero-denken -zij zijn groot en ik is klein- is volgens hem onverstandig en doet geen recht aan de manier waarop partijen met elkaar zouden moeten samenwerken, hetgeen in toenemende mate ook gebeurt. Uiteindelijk gaat het om de kwaliteit van de openbare ruimte als geheel, waarbij voor de bewoner voldoende

Auke Prinsen

Helga van Leur

parkeerplaatsen even belangrijk zijn bomen of het ophalen van vuilnis.

Is het probleem dan niet dat er weliswaar heel veel kennis voorhanden is, maar dat iedere gemeente zelf het wiel moet uitvinden?

Jan de Vries is het daar overduidelijk niet mee eens. Hij ziet in zijn praktijk als directeur van Boot & Co dat veel gemeentes hun zaken goed op orde hebben. Verhagen kan zich herkennen in de stelling: “Gemeentes worstelen met het vastleggen van kwaliteitseisen op gebied van duurzaamheid.” De eisen op gebied van Europees inkopen maken het volgens Verhagen er niet gemakkelijker op. Het is daardoor lastiger

om leveranciers uit te sluiten. Ook het hanteren van een zwarte lijst zonder dat hier deugdelijke rechterlijke uitspraken aan ten grondslag liggen, is uit den boze. Prinsen merkt op dat de leverancier ook meer de adviesrol moet oppakken in situaties waarin de opdrachtgever het signaal geeft behoefte aan ondersteuning te hebben.

Wie is de aanjager van duurzaamheid in de gemeente: de politiek, de burger of de ambtenaar?

De Vries heeft een bijna heilig geloof in de rol van burger als aanjager van duurzaam groen in de stedelijke ruimte. Verhagen is daar aanmerkelijk sceptischer over. Verhagen beseft dat de burger en de publieke opinie belangrijk zijn, maar dat deze meestal pas worden gemobiliseerd wanneer er problemen zijn. En de uitdaging van duurzaam en duurzame inrichting ligt juist in het borgen van kwaliteit en het ervoor zorgen dat er een goed ontwerp gemaakt wordt, waarbij ontwerper, aannemer en beheerder samen kwaliteit en duurzaamheid borgen. Ook Verhagen heeft in dit verband een aardige anekdote: “Ik geef wel eens gastcolleges aan groene studenten op Larenstein en vraag hen dan een boom te tekenen. Zij tekenen dan braaf een stam en een kroon, maar vergeten meestal het belangrijkste: het wortelgestel. En juist daar is de belangrijkste winst te behalen voor de openbare ruimte. Geef de bomen, die je plant, de juiste plek om te groeien en je krijgt vanzelf een duurzame oplossing.”

Op dat punt is De Vries het voor 100 procent eens met Verhagen. “Uiteindelijk komt alles weer

Jan de Vries

terecht bij de juiste boom op de juiste plaats”.

Er is veel kritiek dat de duurzaamheidscriteria erg eenzijdig zijn.

Bjorn Kohlmann bemoeit zich graag met het gesprek en onderstreept dat de criteria, opgesteld door minister Cramer en Senternovem, heel eenzijdig gericht zijn op het milieu en dus het

Het forum “Duurzaamheid en duurzaam inkopen” werd half september gehouden bij Boomkwekerij Van Den Berk in Sint-Oedenrode met de volgende deelnemers:

- Helga van Leur, dagvoorzitter op het congres Duurzaam Grootgroen in Zundert.
- Auke Prinsen, Hoofd Openbare Werken, gemeente Uden.
- Pieter van den Berk, Directeur Boomkwekerij Van Den Berk.
- Joost Verhagen, Cobra Boomadviseurs.
- Joost van Iersel, Expertrees.
- Jan De Vries, Directeur Boot & Co.
- Bjorn Kohlmann, Lid werkgroep ‘Duurzame Boomteelt’.

middelengebruik in de boomkwekerij. En dat terwijl duurzaamheid naast de P van Planet ook betrekking heeft op de P's van Profit en People. Een aantal partijen in de boomkwekerij heeft de koppen bij elkaar gestoken en de werkgroep ‘Duurzame Boomteelt’ opgericht. Deze gaat de duurzaamheid bepalen, waarbij verder gekeken wordt dan alleen de Nederlandse situatie en er ook meer ruimte is voor de waarde van andere certificaten dan alleen Milieukeur. Hieruit blijkt maar weer dat de discussie over duurzaamheid heel breed is. Eigenlijk alles heeft ermee te maken. Dat maakt de discussie ook wel eens onoverzichtelijk, ook omdat veel partijen de termen vaak door elkaar gooien. Een aardig voorbeeld daarvan is de discussie allochtoon plantmateriaal versus autochtoon plantmateriaal. Het merendeel van de boomkwekerijsector ziet weinig meerwaarde in deze discussie, maar Senternovem heeft dit vraagstuk als één van de pijnpunten van het komende jaar gekenmerkt. Zowel Jan de Vries als Pieter van den Berk roepen in koor: “Alstublieft houd dat buiten de discussie, omdat dit alleen maar verwarrend werkt!” Jan de Vries: “Ik ben ooit dagvoorzitter geweest bij een discussie over duurzaam inkopen waar dit ter sprake kwam. Ik zat toen met krommende tenen te luisteren.”

Afzwakken van de duurzaamheidscriteria: een gemiste kans?

Voor De Vries is het afzwakken van de duurzaamheidscriteria een bewijs dat de overheid een ontrouwbare partner is. Collega-boomkweker Pieter van den Berk onderstreept de zienswijze

“Boomkwekers investeren in duurzaamheid en willen daarvoor beloond worden. Het is dan niet juist dat de overheid eenzijdig normen afzwakt”

van De Vries en legt verder uit: “Boomkwekers investeren in duurzaamheid en willen daarvoor beloond worden. Het is niet juist dat de overheid dan eenzijdig de normen afzwakt.”

Is er nog een relatie met de huidige economische crisis?

Beheerder Auke Prinsen brengt nog een verrassende zienswijze in de discussie: “De afgelopen jaren was de focus vooral gericht op ontwikkelingen en uitbreidingen en vooral meer van hetzelfde. Door verzadiging en de economische crisis is dat afgeremd en kampen onder meer industrieterrinen met leegstand.” Volgens Prinsen biedt dit nu meer kansen en gelegenheid om een kwaliteitsslag te maken in de voorzieningen die er al zijn. De crisis zou er wel eens toe kunnen leiden dat de macht meer bij de beheerder komt te liggen en dat er meer aandacht komt voor het verbeteren van de bestaande openbare ruimte.

Joost Verhagen